गा.वि.स. को सङ्क्षिप्त परिचय

परिच्छेद - १

गा.वि.स. को सङ्क्षिप्त परिचय

१.१ नामाकरण

यस गा.वि.स. को नाम छालिङ कसरी रहन गयो भन्ने कुरामा विभिन्न मतहरु रहेका छन् । प्राचीन समयमा छालिङ बस्ती हुनु भन्दा अघि हालको छालिङ डाँडाबाट पानीको छाल बग्ने भएकोले विस्तारै बस्ती बस्दै जाँदा पानीको छाल खसेको डाँडाबाट छालिङ भएको भन्ने जनश्रुति रहेको छ । त्यस्तै तामाङ जातिले पहिलेदेखि नै तिब्बत तथा काभ्रेपलाञ्चोकबाट पशुहरु ल्याई मासु खाने र छाला उपत्यकामा बिक्रि वितरण गर्ने गर्दथे । यसरी छाला काट्ने र सफा गर्ने कामलाई उनीहरुको भाषामा “छाली” भनिन्थ्यो । यसै “छाली” शब्दबाट यस डाँडाको नाम छालिङ हुन गएको हो भन्ने भनाई प्रचलित छ ।

अर्को कथन अनुसार यस गा.वि.स. को वडा नं. ७, ८ र ९ मा पहिलेदेखि नै भैंसीपालन गरिन्थ्यो । बजारको पर्याप्त व्यवस्था नभएको कारण दूध सजिलै बिक्रि वितरण हुँदैनथ्यो । त्यसैले बाहिरबाट पाहुना आउँदा दूध उमाल्दा सतहमा तैरेको “तर” अर्थात् “छाली” खुवाउँथे । यसरी “छाली” अर्थात् तर खाने गाउँबाट छालिङ बन्न गएको हो भन्ने बुढापाकाहरुको भनाई रहेको छ ।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

भक्तपुर जिल्लाको उत्तरपूर्वमा अवस्थित यस गा.वि.स. ले ८.४३ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल ओगटेको छ । यस गा.वि.स. को पूर्वमा नगरकोट र वागेश्वरी गा.वि.स. पश्चिममा, चाँगुनारायण र भौखेल गा.वि.स., उत्तरमा काठमाण्डौ जिल्लाको साँखु गा.वि.स. र दक्षिणमा भक्तपुर नगरपालिका रहेको छ । यस गा.वि.स. को अधिकाङ्श भू-भाग पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ । समुन्द्री सतहबाट करिब १,३७० देखि १,६५० मिटरसम्मको उचाईमा यस गा.वि.स. रहेको छ ।

१.३ हावापानी

यस गा.वि.स. मा समशितोष्ण प्रकारको हावापानी पाइन्छ । यस गा.वि.स. मा ग्रीष्म ऋतुमा २०° देखि ३२° डिग्री सेल्सियससम्म तापक्रम रहन्छ भने हिउँदमा ०° देखि -२° डिग्री सेल्सियससम्म तापक्रम पुग्दछ ।

१.४ वन जङ्गल तथा वन्य जन्तु

यस गा.वि.स. मा चिलाउने, पैयुँ, उत्तिस, बाँस, कटुस, काफल, लालीगुराँस, सल्ला, मसला, लप्सी लगायतका वनस्पतिहरु पाइन्छ । चितुवा, मृग, खरायो, दुम्सी, स्याल, वनबिरालो लगायतका वन्यजन्तु र कोइली, कालिज, काग, भँगेरो लगायतका पन्छीहरु यस गा.वि.स. मा पाइन्छ ।

१.५ प्रमुख चाड, जात्रा र बाजा

यस गा.वि.स. का बासिन्दाहरु धेरैजसो हिन्दू धर्मावलम्बी भएको कारणले उनीहरुको चाडपर्व पनि हिन्दू संस्कारमा आधारित छ । विशेषत हिन्दूहरुको महान चाड दशैं, तिहार, माघेसङ्क्रान्ती, साउनेसङ्क्रान्ती, नागपञ्चमी, जनैपूर्णिमा, बाबुको मुख हेर्ने, आमाको मुख हेर्ने, तीज लगायतका चाडपर्वहरु यस गा.वि.स. मा मनाउने गरिन्छ । यस गा.वि.स. का लगभग ५०□ बासिन्दाहरु नेवारी समुदायका भएकाले उनीहरुका केहि विशेष चाडहरु म्ह पूजा लगायतका पर्वहरु मनाउने गर्दछन् । गाईजात्रा र विस्केटजात्रा यस गा.वि.स. का प्रमुख जात्राहरु हुन् । बाँसुरी, धिमे र ढल्कु यस गा.वि.स. का मुख्य बाजाहरु हुन् ।

१.६ भेषभुषा

यस गा.वि.स. मा परम्परागत पोशाकको रुपमा ब्राम्हण, क्षेत्री र दलित समुदायका महिलाहरुले चौबन्दी चोलो, फरिया, खास्टो लगाउँछन् भने नेवारी महिलाहरुले हाकुपटासी लगायतका मौलिक पहिरनहरु लगाउने गर्दछन् । त्यसैगरि पुरुषहरुले दौरासुरुवाल, इस्टकोट र भादगाउँले टोपी लगाउने गर्दछन् । शहरीकरण र आधुनिकीकरणका कारण अहिलेका नयाँ पुस्ताका युवा युवतीहरु कुर्ता सुरुवाल, प्यान्ट र टिसर्ट लगाउँछन् भने युवकहरु प्यान्ट, सर्ट, सुट लगायत जिन्सको पहिरनहरुको प्रयोग गर्ने गर्दछन् ।

१.७ जाति, धर्म र भाषा

यस गा.वि.स.मा ब्राम्हण, क्षेत्री, नेवार, थापामगर, मगर, गुरुङ र तामाङ लगायतका जातजातिहरुको वसोवास रहेको छ । यस गा.वि.समा बस्ने अधिकाङ्श मानिसहरुमा हिन्दू धर्मालम्वीहरु छन् । यस गा.वि.स. मा नेवार जातिहरुले नेवारी भाषा बोल्दछन् । यसरी सबै जातजातिले माध्यम भाषाको रुपमा नेपाली भाषा बोल्दछन् । यस गा.वि.स. मा नेपाली, नेवारी र तामाङ भाषालाई मातृभाषाको रुपमा बोल्ने गरिन्छ ।

जनसाङ्ख्यिक स्थिति

परिच्छेद - २

जनसाङ्ख्यिक स्थिति

२.१ जनसङ्ख्याको अवस्था

छालिङ गा.वि.स. को कुल जनसङ्ख्या ८,२६६ मध्ये महिला ४,२१४ र पुरुष ४,०५२ रहेको छ । जसमा महिलाको प्रतिशत ५०.९८ र पुरुषको प्रतिशत ४९.०२ रहेको छ । जनसङ्ख्याको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

२.१.१ गा.वि.स.को कुल जनसङ्ख्या

लिङ्ग	कुल जनसङ्ख्या	प्रतिशत
महिला	4,214	50.98
पुरुष	4,052	49.02
जम्मा	8,266	100

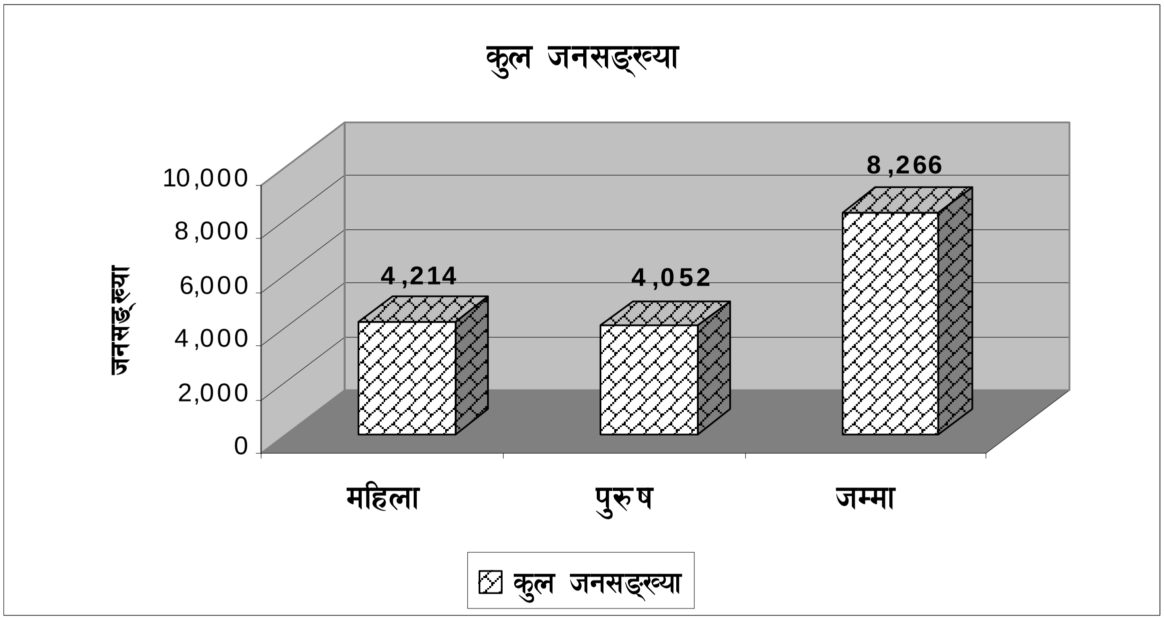

२.१.२ वडागत जनसङ्ख्याको स्थिति

वडा नं.	जनसङ्ख्या			प्रतिशत
	महिला	पुरुष	जम्मा	
1	779	725	***1,504***	**18.2**
2	804	755	***1,559***	**18.86**
3	249	235	***484***	**5.86**
4	543	538	***1,081***	**13.08**
5	344	328	***672***	**8.13**
6	390	376	***766***	**9.27**
7	479	456	***935***	**11.31**
8	447	468	***915***	**11.06**
9	179	171	***350***	**4.23**
कुल जम्मा	**4,214**	**4,052**	**8,266**	**100**

यस गा.वि.स. का ९ वडाहरु मध्ये सबै भन्दा बढी जनसङ्ख्या वडा नं २ मा १८.८६ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या वडा नं. ३ मा ५.८६ प्रतिशत रहेको छ ।

२.१.३ उमेरको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा	उमेर (वर्ष) / लिङ्ग	५ भन्दा मुनि	६-१५	१६-४४	४५-५९	६०-७५	७५ भन्दा माथि	जम्मा
१	महिला	63	197	373	85	53	8	779
	पुरुष	64	170	370	73	35	13	725
	जम्मा	***127***	***367***	***743***	***158***	***88***	***21***	***1504***
२	महिला	67	181	378	124	50	4	804
	पुरुष	49	176	403	89	36	2	755
	जम्मा	***116***	***357***	***781***	***213***	***86***	***6***	***1559***
३	महिला	22	59	127	21	18	2	249
	पुरुष	19	53	125	24	12	2	235
	जम्मा	***41***	***112***	***252***	***45***	***30***	***4***	***484***
४	महिला	32	187	263	35	26	0	543
	पुरुष	35	186	265	29	23	0	538
	जम्मा	***67***	***373***	***528***	***64***	***49***	***0***	***1081***
५	महिला	30	81	169	39	20	5	344
	पुरुष	30	64	165	38	29	2	328
	जम्मा	***60***	***145***	***334***	***77***	***49***	***7***	***672***
६	महिला	45	65	168	58	42	12	390
	पुरुष	32	50	170	58	58	8	376
	जम्मा	***77***	***115***	***338***	***116***	***100***	***20***	***766***
७	महिला	33	123	240	48	27	8	479
	पुरुष	41	113	228	36	35	3	456
	जम्मा	***74***	***236***	***468***	***84***	***62***	***11***	***935***

वडा	उमेर (वर्ष) लिङ्ग	५ भन्दा मुनि	६-१५	१६-४४	४५-५९	६०-७५	७५ भन्दा माथि	जम्मा
८	महिला	80	69	119	88	64	27	447
	पुरुष	88	84	128	68	91	9	468
	जम्मा	*168*	*153*	*247*	*156*	*155*	*36*	*915*
९	महिला	14	50	80	18	13	4	179
	पुरुष	16	59	69	17	6	4	171
	जम्मा	*30*	*109*	*149*	*35*	*19*	*8*	*350*
	कुल जम्मा	*760*	*1,967*	*3,840*	*948*	*638*	*113*	*8,266*

यस गा.वि.स.मा उमेरको आधारमा जनसङ्ख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा बढी १६ देखि ४४ वर्षका ३८,४० अर्थात ४६.४६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या ७५ वर्षभन्दा माथिका ११३ अर्थात १.३७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

२.१.४ वडागत आधारमा घरधुरी विवरण

वडा नं.	घरधुरी	प्रतिशत
1	256	18.98
2	267	19.8
3	88	6.52
4	186	13.79
5	104	7.71
6	121	8.96
7	137	10.16
8	130	9.63
9	60	4.45
कुल जम्मा	*1,349*	*100*

यस गा.वि.स. का ९ वडाहरु मध्ये सबै भन्दा बढी घरधुरी १९.८ प्रतिशत वडा नं २ मा रहेको छ भने सबैभन्दा कम घरधुरी ६.५२ प्रतिशत वडा नं. ३ मा रहेको छ ।

२.१.५ वस्तीगत आधारमा जनसङ्ख्या विवरण

वडा	क्र.स.	वस्ती	घरधुरी	लिङ्ग		
				महिला	पुरुष	जम्मा
1	1	टयातल गाउँ	27	79	79	158
	2	गुसिटार	65	187	181	368
	3	बन गाउँ	29	105	95	200
	4	ताजमठ	10	32	32	64
	5	राउत गाउँ	39	132	127	259
	6	पिखेल	86	235	220	455
		जम्मा	***256***	***770***	***734***	***1504***
2	1	सार्की टोल	9	32	32	64
	2	कार्की टोल	8	17	23	40
	3	ब्यासी टोल	17	42	47	89
	4	पकुनेपाटी	25	62	63	125
	5	कालिटार	76	261	221	482
	6	पिखेल	132	390	369	759
		जम्मा	***267***	***804***	***755***	***1559***
3	1	भण्डारी टोल	7	22	16	38
	2	नेपाली टोल	11	32	26	58
	3	थापा गाउँ	7	25	23	48
	4	वाटा टोल	39	97	97	194
	5	भीमसेन डोडा	24	73	73	146
		जम्मा	***88***	***249***	***235***	***484***
4	1	देयूछे	21	58	64	122
	2	थापा गाउँ	30	78	78	156
	3	हल गाउँ	6	25	22	47
	4	गुडी गाउँ	40	148	132	280
	5	गौडा गाउँ	48	119	137	256
	6	भण्डारी गाउँ	27	77	66	143
	7	कुन्यौटा	14	38	39	77
		जम्मा	***186***	***543***	***538***	***1081***
5	1	ढुङ्गाना गाउँ	12	44	47	91
	2	बनगाउँ	13	52	48	100
	3	बस्नेत गाउँ	7	21	19	40
	4	कार्की टोल	*6*	17	24	41
	5	गोफुल गाउँ	15	48	47	95
	6	थापा गाउँ	51	162	143	305
		जम्मा	***104***	***344***	***328***	***672***
6	1	डिही गाउँ	36	121	104	225

वडा	क्र.स.	वस्ती	घरधुरी	लिङ्ग		
				महिला	पुरुष	जम्मा
	2	चावाडाँडा	9	28	32	60
	3	भाजुभैरव स्थान	22	70	60	130
	4	ताहपा	20	68	71	139
	5	तामाङ गाउँ	17	54	55	109
	6	बाँसबारी	17	49	24	103
		जम्मा	***121***	***390***	***346***	***766***
7	1	दुङ्गाना गाउँ	9	26	29	55
	2	खत्री गाउँ	19	65	66	131
	3	महन्त गाउँ	21	67	73	140
	4	नगरकोटी गाउँ	12	39	36	75
	5	तामाङ गाउँ	32	89	88	177
	6	भुरुन्डोल	20	103	83	186
	7	सिमल डाँडा	24	90	81	171
		जम्मा	**137**	**479**	**456**	**935**
8	1	लामिछाने गाउँ	10	46	46	92
	2	चम्पेटार	7	39	36	75
	3	खरिपाटी	32	93	93	186
	4	कार्की टोल	26	87	107	194
	5	दुङ्गाना टोल	19	6	63	125
	6	खड्का गाउँ	36	120	123	243
		जम्मा	***130***	***391***	***468***	***915***
9	1	छायावस्ती	35	101	104	205
	2	तेलकोट	27	78	67	145
		जम्मा	**62**	**179**	**171**	**350**
		कुल जम्मा	***1,349***	**4,214**	**4,052**	**8,266**

वस्तीगत आधारमा हेर्दा गा.वि.स.का ८ वटै वडाहरुमा कम्तीमा २ देखि बढीमा ७ वटासम्म वस्तीहरु रहेका छन् । जनसङ्ख्याका हिसाबले सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका वस्तीमा १३२ वटासम्म घरधुरी वसोवास गर्दछन भने कम जनसङ्ख्या भएका वस्तीमा ७ वटा मात्र घरधुरी रहेका छन् । अधिकाङ्श वस्तीहरु जातजातिका आधारमा मिश्रित वसोवास भएका देखिन्छन भने केहि वस्तीहरु एकल जातजातिका पनि रहेका देखिन्छन् ।

२.१.६ जात अनुसार वडागत घरधुरी विवरण

वडा / जात	ब्राम्हण	क्षेत्री	जनजाति			दलित	जम्मा
			नेवार	तामाङ	अन्य		
१	15	147	90	0	0	4	***256***
२	6	150	82	0	0	29	***267***
३	0	36	37	0	1	14	***88***
४	0	68	116	0	2	0	***186***
५	3	87	5	5	2	2	***104***
६	5	1	106	5	4	0	***121***
७	9	71	26	25	6	0	***137***
८	39	89	1	0	1	0	***130***
९	26	19	0	0	9	6	***60***
कुल जम्मा	***103***	***668***	***463***	***35***	***25***	***55***	***1,349***

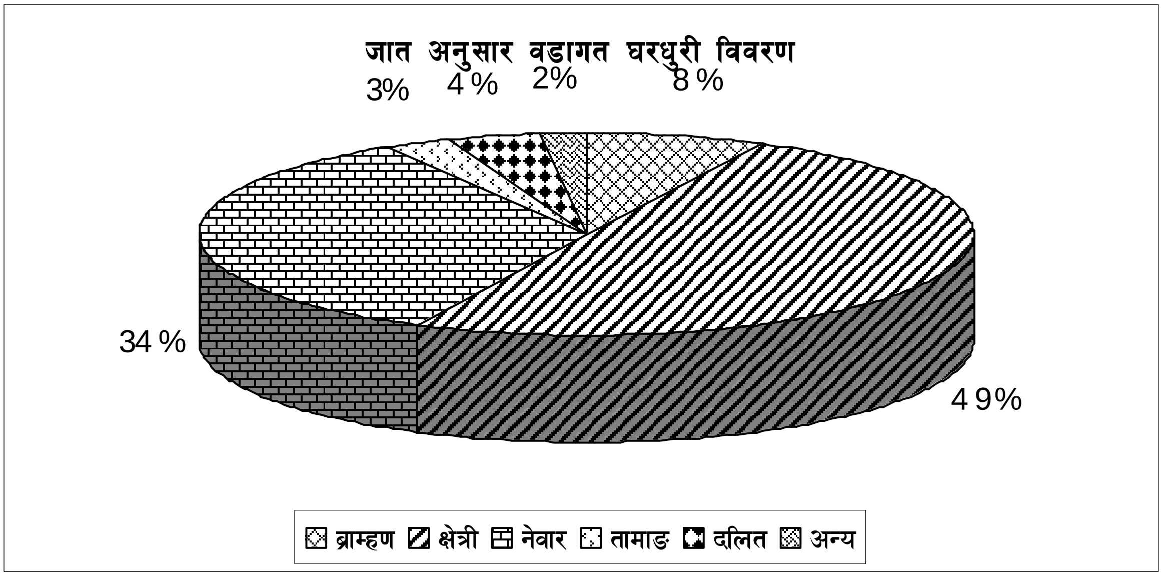

यस गा.वि.स.मा ब्राम्हण, क्षेत्री, नेवार, तामाङ, दलित र अन्य जातिहरुको बसोबास रहेको छ । यी मध्ये सबैभन्दा बढी ४९.५२ प्रतिशत क्षेत्री को बसोबास रहेको पाइन्छ भने बाँकी जातिहरुमा ३४.३२ प्रतिशत नेवार, २.५९ तामाङ प्रतिशत, ७.६४ प्रतिशत ब्राम्हण, ४.०८ प्रतिशत दलित र १.८५ प्रतिशत अन्य जातिहरुको बसोबास रहेको पाइन्छ ।

२.१.७ धर्म अनुसार वडागत घरधुरी विवरण

वडा \ धर्म	हिन्दू	बौद्ध	अन्य	जम्मा
१	255	0	1	***256***
२	267	0	0	***267***
३	86	0	2	***88***
४	186	0	0	***186***
५	104	0	0	***104***
६	121	0	0	***121***
७	137	0	0	***137***
८	130	0	0	***130***
९	60	0	0	***60***
कुल जम्मा	***1,346***	***0***	***3***	***1,349***

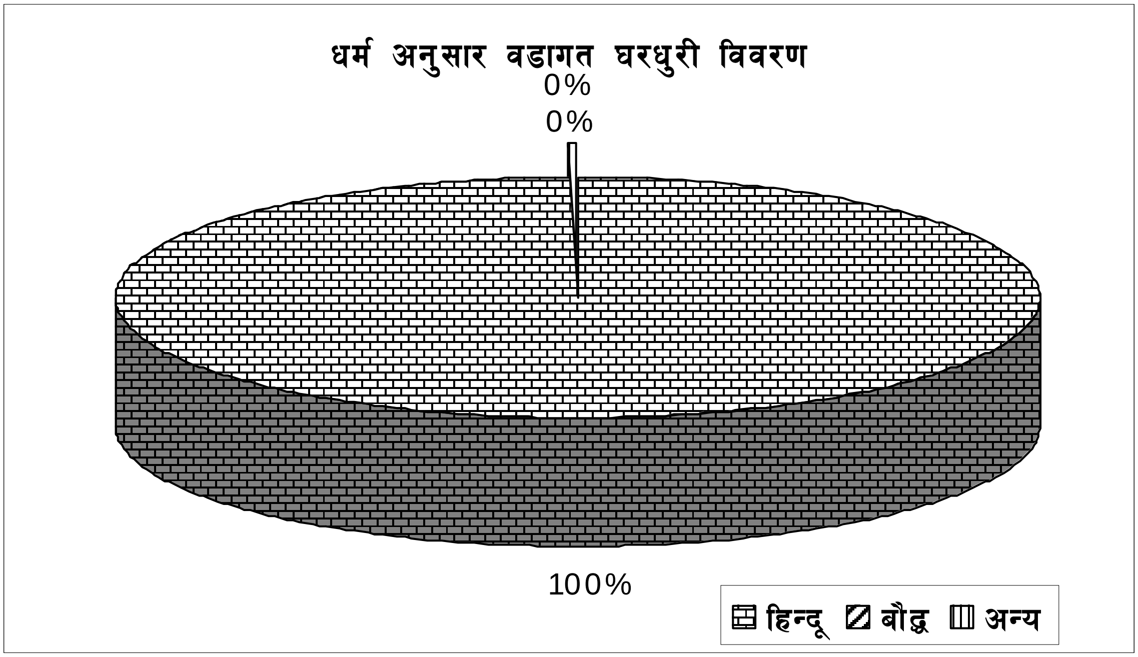

यस गा.वि.स.मा हिन्दू र अन्य धर्मावलम्बीहरुको बसोबास रहेको छ । यस मध्ये ९९.७८ प्रतिशत हिन्दू धर्मावलम्बीहरु छन् भने ०.२२ प्रतिशत अन्य धर्मावलम्बीहरु छन् र बौद्ध धर्मावलम्बी नभएको देखिन्छ ।

२.१.८ मुख्य पेसा अनुसार वडागत घर धुरी विवरण

पेसा / वडा	कृषि	न्यापार	सरकारी सेवा	अन्य	जम्मा
१	217	2	31	6	256
२	225	5	36	1	267
३	62	2	11	13	88
४	157	1	26	2	186
५	90	3	9	2	104
६	93	12	16	0	121
७	121	2	9	5	137
८	125	2	3	0	130
९	59	0	0	1	60
कुल जम्मा	*1,149*	*29*	*141*	*30*	*1,349*

यस गा.वि.स.का बासिन्दाहरु कृषि, न्यापार सरकारी सेवा र अन्य पेशामा संलग्न छन् । कृषि पेशामा सबैभन्दा बढी ८५.१७ प्रतिशत घरधुरी संलग्न रहेका छन् भने न्यापारमा २.१५ प्रतिशत, सरकारी सेवामा १०.४५ प्रतिशत र अन्य पेशामा २.२२ प्रतिशत संलग्न रहेका छन् ।

२.१.९ मातृ भाषा अनुसार वडागत घर धुरी विवरण

मातृ भाषा / वडा	नेपाली	नेवारी	तामाङ	जम्मा
१	166	90	0	256
२	185	82	0	267
३	51	37	0	88
४	186	0	0	186
५	92	5	7	104
६	121	0	0	121
७	80	26	31	137
८	130	0	0	130
९	60	0	0	60
कुल जम्मा	*1,071*	*240*	*38*	*1,349*

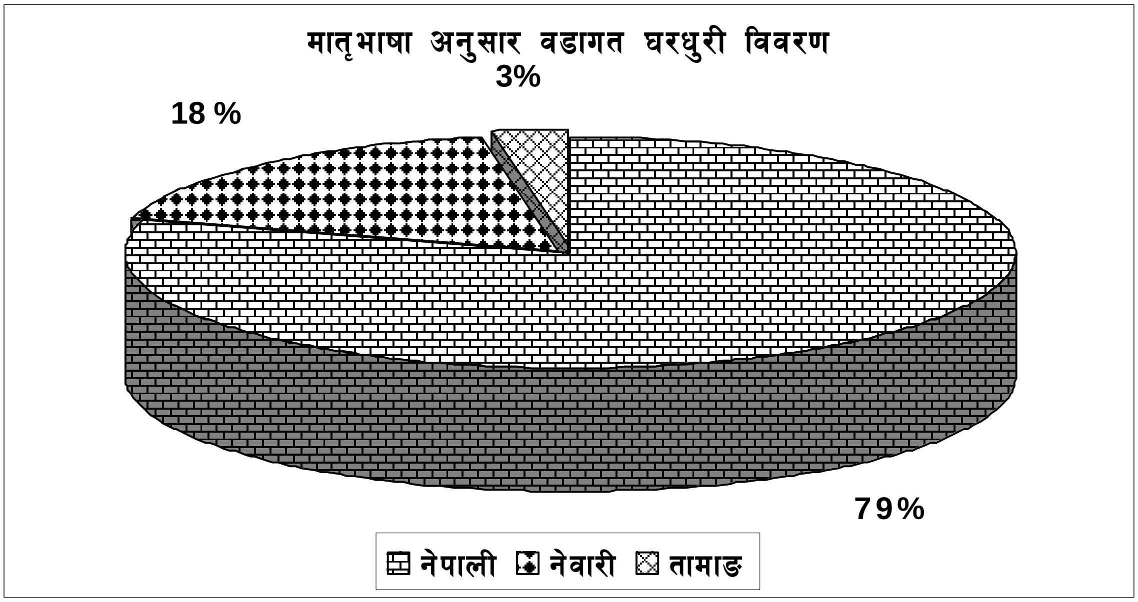

यस गा.वि.स.मा रहेका घरधुरीहरु मध्ये ७९.३९ प्रतिशत घरधुरीले नेपाली भाषालाई मातृभाषाको रुपमा प्रयोग गर्छन् भने १७.७९ प्रतिशत घरधुरीले नेवारी भाषालाई मातृभाषाको रुपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ । त्यस्तै २.८२ प्रतिशत घरधुरीले तामाङ भाषालाई मातृभाषाको रुपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ ।

२.१.१० विभिन्न कामको लागि गाउँबाट बाहिर जानेको विवरण

वडा	उद्देश्य	कहाँ	
		देश	विदेश
१	रोजगारी	6	24
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	1	3
	जम्मा	***7***	***27***
२	रोजगारी	1	20
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	3
	जम्मा	***1***	***23***
३	रोजगारी	2	5
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	0
	जम्मा	***2***	***5***
४	रोजगारी	0	20
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	0
	जम्मा	***0***	***20***
५	रोजगारी	0	22
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	0
	जम्मा	0	***22***
६	रोजगारी	7	3
	ब्यापार	6	0
	अध्ययन	0	2
	जम्मा	***13***	***5***
७	रोजगारी	0	8
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	0
	जम्मा	***0***	***8***
८	रोजगारी	4	14
	ब्यापार	9	0
	अध्ययन	0	6
	जम्मा	***13***	***20***
९	रोजगारी	0	3
	ब्यापार	0	0
	अध्ययन	0	0
	जम्मा	***0***	***3***

यस गा.वि.स.बाट यस जिल्ला बाहिर रोजगारीको लागि २० जना, ब्यापारको लागि १५ जना र अध्ययनको लागि १ जना जाने गरेको देखिन्छ भने यस गा.वि.स.बाट रोजागारीका लागि ११९ जना, ब्यापारका लागि विदेश जाने नभएको र अध्ययनका लागि १४ जना विदेश जाने देखिन्छन् । कुल सङ्ख्या मध्ये विदेश जानेको सङ्ख्या जिल्ला बाहिर जानेको सङ्ख्या भन्दा अधिक रहेको पाइन्छ ।

कृषि

परिच्छेद - ३
कृषि

यस गा.वि.स.का बासिन्दाहरुको मुख्य पेशा कृषि हो । कृषकहरु विभिन्न कृषि समूहहरुमा आवद्ध रहेको छन् । जसलाई निम्न तालिकाबाट प्रस्तुत गरिएको छ ः

३.१ कृषक समूहको विवरण

क्र.सं.	कृषक समूहको नाम	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या		जम्मा
			पुरुष	महिला	
१.	पञ्चकन्या	७ र ८	२२	९	३१
२.	श्री मनकामना महिला जागृति	७	०	२६	२६
३.	पिखेल	२	१५	७	२२
४.	कृषक जागरण	४	२४	०	२४

यस गा.वि.स.का किसानहरु मध्ये ६१ पुरुष र ४२ महिला विभिन्न कृषि समूहहरुमा आवद्ध भएका छन् । श्री मनकामना महिला जागृति कृषक समूहमा सबभन्दा बढी २६ जना कृषकहरु आवद्ध भएका देखिन्छन् भने पिखेल कृषक समूहमा सबभन्दा थोरै २२ जना कृषकहरु आवद्ध भएका देखिन्छन् ।

३.२ मुख्य व्यापारीक केन्द्रहरुको विवरण

क्र.सं.	व्यापारीक केन्द्रहरुका नाम	वडा नं.	बस्ती
१	खरिपाटी	8	खरिपाटी
२	पिखेल	2	पिखेल
३	शङ्खमुल	3	शङ्खमुल

३.३ पशुपंक्षीको विवरण

वडा	पशु					पंक्षी			
	गाई/गोरु	भैंसी/राँगा	खसी/बाख्रा	अन्य	जम्मा	कुखुरा	हाँस	अन्य	जम्मा
१	168	102	308	6	884	8,805	11	0	8,816
२	113	24	371	-	508	8,647	7	0	8,654
३	41	16	155	11	212	870	29	0	899
४	120	211	355	0	686	487	25	0	512
५	97	32	188	6	323	510	0	0	510

वडा	पशु					पंक्षी			
	गाई / गोरु	भैंसी / राँगा	खसी / बाख्रा	अन्य	जम्मा	कुखुरा	हाँस	अन्य	जम्मा
६	312	28	616	12	968	506	22	0	528
७	137	54	280	0	471	240	16	0	256
८	103	64	130	0	297	440	0	0	440
९	60	34	32	1	127	440	0	0	440
कुल जम्मा	*1,151*	*565*	*2,435*	*30*	*4,476*	*20,945*	*38*	*0*	*21,055*

३.४ भू-स्वामित्वको आधारमा घर धुरी विवरण

जग्गाको विवरण / वडा	भुमिहिन	३ रोपनी सम्म	३-१० रोपनी	११-२० रोपनी	२०-३० रोपनी	३० रोपनी भन्दा माथि	जम्मा
१	6	109	105	30	6	0	256
२	11	163	86	7	0	0	267
३	28	36	22	2	0	0	88
४	3	50	109	17	7	0	186
५	12	25	50	8	8	1	104
६	24	32	34	15	16	0	121
७	19	78	29	11	0	0	137
८	0	45	49	14	9	13	130
९	0	29	30	1	0	0	60
जम्मा	*103*	*567*	*514*	*105*	*46*	*14*	*1,349*

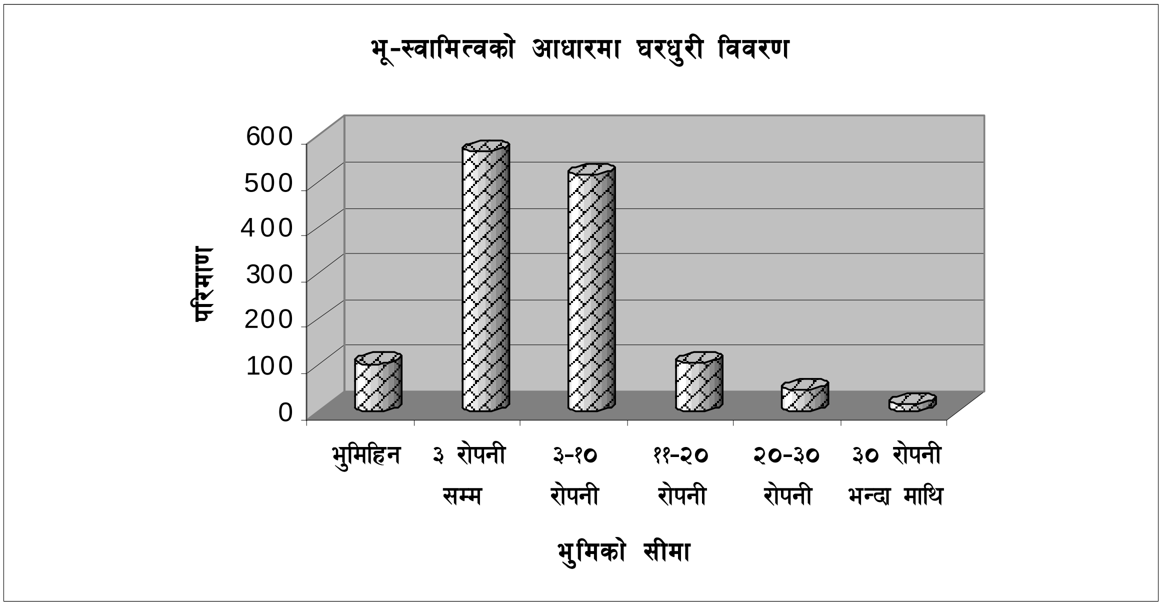

यस गा.वि.स.मा रहेका घरधुरीहरु मध्ये ३ देखि १० रोपनी जग्गा हुने ३८.१० प्रतिशत छन् भने ३ रोपनीसम्म हुने ४२.०३ प्रतिशत, ११ देखि २० रोपनी जग्गा हुने ७.७८ प्रतिशत, २० देखि ३० रोपनी जग्गा हुने ३.४१ प्रतिशत, ३० रोपनी भन्दा माथि जग्गा हुने २.२२ प्रतिशत छन् । यसै गरी भूमिहिन किसान ७.६४ प्रतिशत रहेका छन् ।

३.५ खाद्यान्न आपूर्तीको आधारमा घरधुरी विवरण

महिना / वडा	३ भन्दा कम	३-६	७-९	१०-१२	१२ भन्दा बढी	जम्मा
१	105	80	30	26	15	256
२	88	68	40	35	36	267
३	28	36	11	4	9	88
४	10	3	92	79	2	186
५	30	50	7	8	9	104
६	24	42	32	16	7	121
७	69	16	14	16	22	137
८	29	69	20	10	2	130
९	16	14	9	18	3	60
कुल जम्मा	***399***	***378***	***255***	***212***	***105***	***1,349***

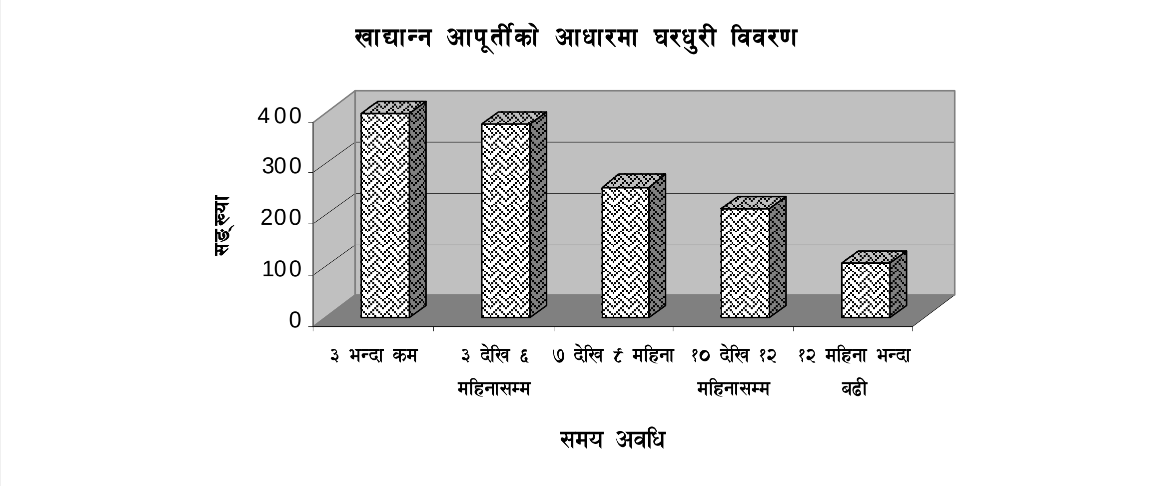

यस गा.वि.स.मा रहेका १,३४९ घरधुरीहरु मध्ये ७.७८ प्रतिशतले १ वर्षभन्दा बढी खाद्य आपूर्ती गर्न सक्छन् भने १५.७२ प्रतिशत घरधुरीले १० देखि १२ महिना, १८.९० प्रतिशत घरधुरीले ७ देखि ९ महिना, २८.०२ प्रतिशत घरधुरीले ३ देखि ६ महिना, २९.५८ प्रतिशत घरधुरीले ३ महिला भन्दा कम खाद्यान्न आपूर्ती गर्न सक्ने अवस्था रहेको देखिन्छ ।

३.६ साना समूह र सहकारी संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	सहकारीको नाम	ठेगाना
१.	देवीस्थान महिला जागृति वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	छालिङ-७
२.	गणेश दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	छालिङ-४
३.	मच्छेनारायण दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लि.	छालिङ-५
४.	छालिङ दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	छालिङ-४
५.	शङ्खमुल दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	छालिङ-३
६.	पञ्चमहालक्ष्मी दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लि.	छालिङ-९
७.	दलित उत्थान सीपमूलक सहकारी संस्था लि.	छालिङ-२
८.	पञ्चकन्या उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	छालिङ-८

भौतिक पुर्वाधार

परिच्छेद - ४
भौतिक पूर्वाधार

४.१ वर्तमान यातायात सुविधा:

सडक (कि. मि.)	: ८ पक्की
बस बिसाउने	: २० कि.मि.
गोरेटो (कि.मि.)	: ३० कि.मि.
घोडेटो कि.मि.	: २ कि.मि.
पुल, पुलेसा (सङ्ख्या)	: ४ वटा

४.२ बस बिसौनीको विवरण

क्र.सं.	बस बिसौनीको नाम	वडा नं.	बस्ती
१	खरिपाटी	8	खरिपाटी
२	तेलकोट	9	तेलकोट
३	पिखेल	2	
३	पोकने पाटी	2	

४.३ सवारी साधनको स्थिति

वडा \ सवारी साधन	बस/ट्रक	साना गाडी	मोटरसाइकल	साइकल	अन्य
१	2	0	26	31	0
२	1	0	44	33	2
३	0	1	10	21	2
४	12	3	165	142	0
५	0	2	12	30	0
६	1	1	13	45	0
७	1	0	14	33	0
८	0	14	62	48	0
९	0	2	6	2	10
कुल जम्मा	***17***	***23***	***352***	***385***	***14***

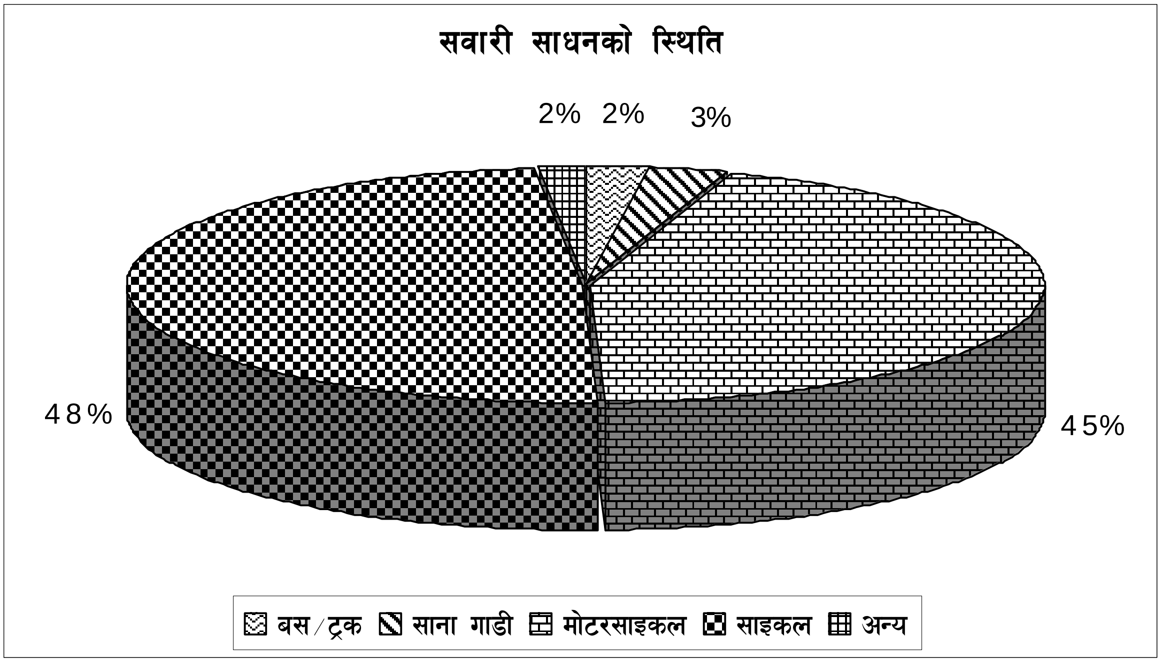

४.४ सामुदायिक भवनहरुको विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरुका नाम	वडा नं.
१	गा.वि.स. भवन	3
२	स्वास्थ्य केन्द्र	3
३	आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्र	8

४.५ सम्भावित ठूला आयोजनाहरुको विवरण

क्र.सं.	सम्भावित ठूला आयोजनाहरुको नाम	वडा नं.	बस्ती
१	ब्रम्हकुमारी राजयोग सेवा केन्द्र, क्षेत्रीय सम्मेलन केन्द्र	6	नागडोली
२	छालिङ खानेपानी योजना	1–9 र चाँगुनारायण ३ र ५	

४.६ खानेपानी उपभोक्ता समूहको विवरण

क्र.सं.	खानेपानी उपभोक्ता समूहको नाम	वडा नं.
१.	छालिङ खानेपानी उपभोक्ता समूह	1-9
२.	पिखेल खानेपानी उपभोक्ता समूह	1

४.७ खानेपानी आपूर्तीको आधारमा घरधुरी विवरण

स्रोत / वडा	कुवा	ढुङ्गेधारा	पाइप धारा	इनार/ट्युवेल	अन्य	जम्मा
१	41	100	112	0	3	256
२	3	4	230	30	0	267
३	2	11	75	0	0	88
४	18	20	143	5	0	186
५	17	2	82	3	0	104
६	23	0	98	0	0	121
७	3	36	98	0	0	137
८	12	0	118	0	0	130
९	0	8	38	14	0	60
कुल जम्मा	***119***	***181***	***994***	***52***	***3***	***1,349***

यस गा.वि.स.मा पानीको प्रयोगको अवस्था हेर्दा ७३.६८ प्रतिशत घरधुरीमा पाइपधाराबाट खानेपानी वितरण भएको, १३.४२ प्रतिशत घरधुरीमा ढुङ्गेधाराको पानी प्रयोग गरिएको, ८.८२ प्रतिशत घरधुरीमा कुवाको पानी प्रयोग गरिएको, ३.८५ प्रतिशत घरधुरीमा इनारको पानी प्रयोग गरिएको र ०.२२ प्रतिशत घरधुरीमा स्रोत खुल्न नसकेको देखिन्छ ।

४.९ इन्धन प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

स्रोत / वडा	विद्युत	ग्याँस	मट्टितेल	दाउरा	अन्य	जम्मा
१	0	19	9	228	0	256
२	0	5	2	260	0	267
३	0	3	3	82	0	88
४	1	10	76	99	0	186
५	0	5	2	97	0	104
६	0	11	0	110	0	121
७	0	5	0	132	0	137
८	0	14	24	92	0	130
९	0	16	5	39	0	60
कुल जम्मा	***1***	***88***	***121***	***1,139***	***0***	***1,349***

यस गा.वि.स.मा रहेका जम्मा १,३४९ घरधुरीमध्ये इन्धनको रुपमा सबैभन्दा धेरै ८४.४३ प्रतिशत दाउराको प्रयोग भएको पाइन्छ भने मट्टितेलको प्रयोग ८.९७ प्रतिशत, ग्यासको प्रयोग ६.५२ प्रतिशत, विद्युतको प्रयोग ०.०७ प्रतिशत र अन्य इन्धनको स्रोतको प्रयोग गर्ने घरधुरी नरहेको पाइन्छ । यसरी हेर्दा प्रायशः सबै घरधुरीहरुमा दाउराको प्रयोग अत्याधिक देखिन्छ र विद्युतको प्रयोग नगन्य रुपमा रहेको देखिन्छ ।

४.१० सूचना तथा सञ्चार साधनको प्रयोगको स्थिति

साधन / वडा	रेडियो	टेलिभिजन	टेलिफोन	मोबाइल	कम्प्युटर
१	189	232	72	85	0
२	213	233	76	89	1
३	76	75	21	19	0
४	118	120	95	8	12
५	88	96	40	37	0
६	96	87	68	32	0
७	112	118	37	34	0
८	99	86	72	24	0
९	43	53	7	24	0
कुल जम्मा	***1,034***	***1,100***	***488***	***352***	***13***

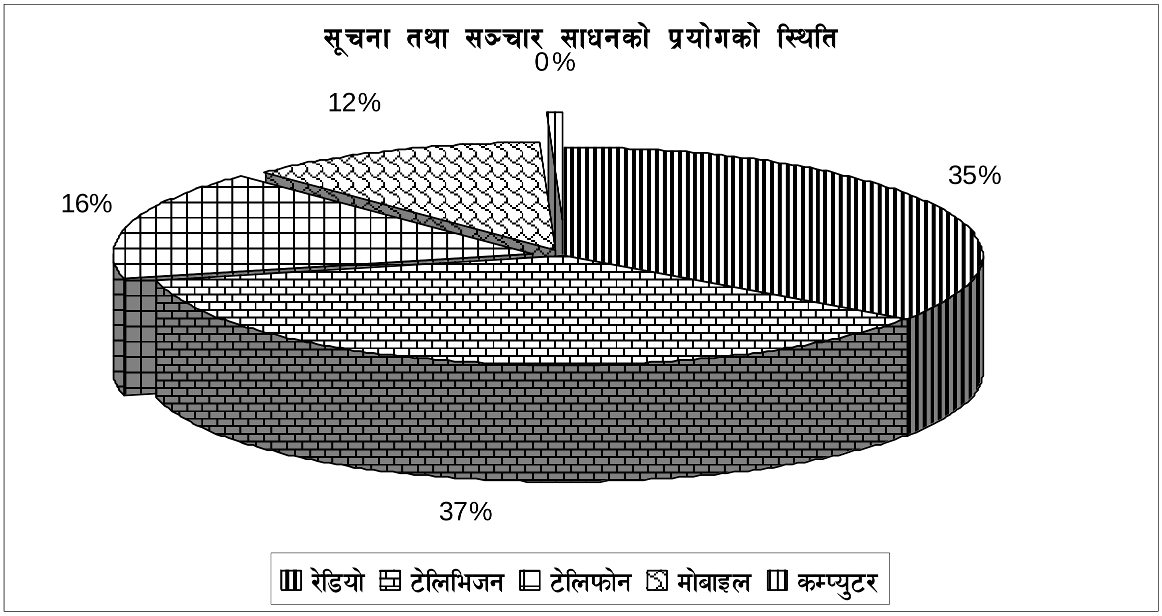

माथिको तालिकाबाट यो स्पष्ट हुन्छ की यस गा.वि.स. भित्रका रहेका सूचना तथा सञ्चारका साधनहरु मध्ये सबैभन्दा धेरै प्रयोग टेलिभिजनको र सबैभन्दा कम प्रयोग कम्प्युटरको रहेको देखिन्छ । टेलिभिजनको सङ्ख्या जम्मा १,१०० रहेको छ भने मोबाइलको सङ्ख्या ३५२ रहेको छ ।

४.११ घरको छानाको किसिमको आधारमा घरधुरी विवरण

छानाको अवस्था / वडा	खर/छवाली	जस्तापाता	टायल	ढलान	अन्य	जम्मा
१	18	68	146	24	0	256
२	49	82	90	46	0	267
३	17	17	45	9	0	88
४	65	31	78	12	0	186
५	9	26	62	7	0	104
६	11	104	0	6	0	121
७	36	49	37	13	2	137
८	8	100	10	12	0	130
९	4	44	6	6	0	60
कुल जम्मा	***217***	***521***	***474***	***135***	***2***	***1,349***

यस गा.वि.स.मा रहेका १,३४९ घरधुरीहरु मध्ये छानाको अवस्था र किसिमको अध्ययन गर्दा खर/छ्वालीको छाना भएका १६.०९ प्रतिशत, जस्तापाताको छाना भएका घरधुरी ३८.६२ प्रतिशत, टायलको छाना भएको घरधुरी ३५.१४ प्रतिशत, ढलान भएका घरधुरी १० प्रतिशत र अन्य छाना भएका घरधुरी ०.१५ प्रतिशत रहेको छ । अधिकांश घरधुरीहरुमा जस्तापाता छाना प्रयोग भएको पाइन्छ ।

४.१२ घरमा बत्तिको प्रमुख स्रोतको आधारमा घरधुरी विवरण

बत्तिको स्रोत / वडा	राष्ट्रिय प्रसारण लाईनको बिजुली	मट्टितेल	सोलार	गोवर ग्याँस	अन्य	जम्मा
१	256	0	0	0	0	256
२	265	2	0	0	0	267
३	85	3	0	0	0	88
४	175	5	0	6	0	186
५	104	0	0	0	0	104
६	105	16	0	0	0	121
७	136	1	0	0	0	137
८	89	28	0	13	0	130
९	56	4	0	0	0	60
कुल जम्मा	***1,271***	***59***	***0***	***19***	***0***	***1,349***

यस गा.वि.स.मा बत्तीको प्रमेख स्रोतको रुपमा राष्ट्रिय प्रसारण लाईनको बिजुली रहेको छ । ९४.२२ प्रतिशत घरधुरीले बत्तीको स्रोतको रुपमा बिजुलीको प्रयोग गरेका छन् भने ४.३७ प्रतिशत घरधुरीले मट्टितेलको प्रयोग

गरेका छन् । सोलारको प्रयोग गर्ने घरधुरी नभएको देखिन्छ । १.४० प्रतिशत अर्थात १८ घरधुरीले मात्र बत्तीको स्रौतको रुपमा गोबर ग्यासको प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

वन, उद्योग र व्यवसाय

परिच्छेद - ५
वन, उद्योग र व्यवसाय

५.१ होटल/रेष्टुरेन्ट विवरण

क्र.सं.	होटल/रेष्टुरेन्टको नाम	वडा	वस्ती
१.	तेलकोट हिल रिसोर्ट	१	मूलाकोट
२.	सुनसान रेष्टुरेण्ट	५	बाँसबारी
३.	नगरकोट बेसक्याम्प	५	बाँसबारी

५.२ उद्योग धन्दाको विवरण

क्र.सं.	उद्योग धन्दाको नाम	बस्तीको नाम
१.	खरिपाटी डेरी	खरिपाटी-८
२.	चम्पक ईटाभट्टा	छालिङ-२

५.३ प्राविधिक तालिमको स्थिति

वडा	लिङ्ग	कम्प्युटर	सिलाई बुनाइ	प्लम्बिङ	पशु तथा कृषि	अन्य
१	महिला	10	14	0	1	6
	पुरुष	30	1	0	1	0
२	महिला	6	14	0	0	3
	पुरुष	19	3	0	0	0
३	महिला	5	2	0	0	8
	पुरुष	13	1	0	0	3
४	महिला	82	68	0	17	0
	पुरुष	95	12	0	12	0
५	महिला	6	7	1	0	3
	पुरुष	9	1	0	1	0
६	महिला	24	34	0	0	0
	पुरुष	56	9	4	0	0
७	महिला	4	6	1	0	5
	पुरुष	8	0	0	0	0
८	महिला	42	28	4	0	0
	पुरुष	68	0	0	0	0
९	महिला	4	4	1	0	0
	पुरुष	9	1	0	0	0
	कुल जम्मा	***490***	***205***	***11***	***32***	***28***

यस गा.वि.स.को कुल जनसङ्ख्या ८,२६६ मध्ये ७६६ जना मात्र तालिम प्राप्त जनशक्ति रहेको देखिन्छ । यी जनशक्ति मध्ये कम्प्युटरमा ५.८३ प्रतिशत, सिलाइबुनाइमा २.४८ प्रतिशत, प्लम्बिङमा ०.१३ प्रतिशत, पशु तथा कृषिमा ०.३८ प्रतिशत र अन्य तालिममा ०.३४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । प्रस्तुत तालिकाबाट यस गा.वि.स.मा तालिम प्राप्त जनशक्ति एकदम न्यून रहेको देखिन्छ ।

५.४ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति

क्र.सं.	सामुदायिक वनको नाम	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	अवस्थित ठाउँ
१.	जालपादेवी	34.64	262	छालिङ-८
२.	गङ्गारानी	81	493	छालिङ-१४ र चाँगुनारायण-५
३.	श्रीवन	22.04	108	छालिङ-८
	कुल जम्मा	***137.68***	***863***	

शैक्षिक स्थिति

परिच्छेद - ६
शैक्षिक स्थिति

६.१ गा.वि.स.को कुल साक्षरताको स्थिति

लिङ्ग	निरक्षर	प्रतिशत	साक्षर	प्रतिशत
पुरुष	546	**28.32**	**2,847**	**56.78**
महिला	1,382	**71.68**	**2,167**	**43.22**
कुल जम्मा	1,928	**100**	**5,014**	**100**

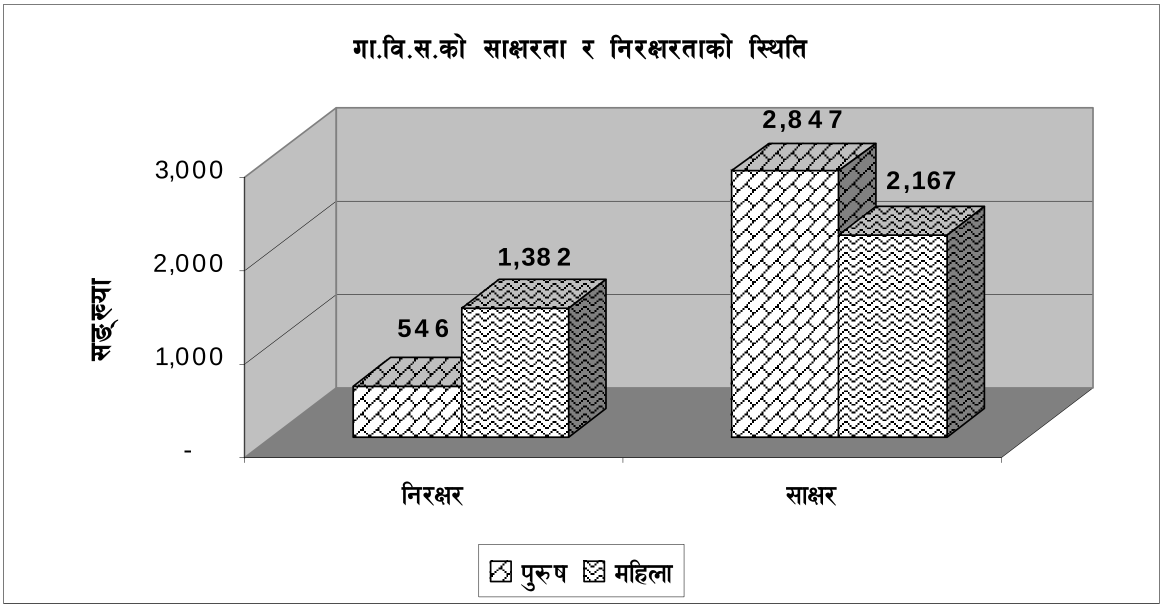

यस गा.वि.स.मा पुरुष ५६.७८ प्रतिशत साक्षर छन् भने महिला ४३.२२ प्रतिशत साक्षर छन् । तुलनात्मक रुपमा साक्षर पुरुषभन्दा महिला १३.५६ प्रतिशतले कम रहेको देखिन्छ । निरक्षरताको सङ्ख्या पुरुषमा २८.३२ प्रतिशत रहेको छ भने महिलामा निरक्षरता ७१.६८ प्रतिशत रहेको छ । तुलनात्मक रुपमा निरक्षर पुरुषभन्दा महिला ४३.३६ प्रतिशतले बढी रहेको देखिन्छ ।

६.२ उमेरको आधारमा साक्षरता र निरक्षरताको स्थिति

वडा	उमेर समूह (वर्ष)	निरक्षर			साक्षर														
					एस.एल.सी. भन्दा कम			एस.एल.सी. उत्तीर्ण			प्रमाण पत्र तह			स्नातक			स्नातकोत्तर		
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
1	6-15	3	1	4	174	145	319	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	69	7	76	241	314	555	6	9	15	6	11	17	0	2	2	0	0	0
	45>	184	33	217	42	126	168	0	1	1	0	4	4	0	0	0	0	0	0
	जम्मा	***256***	***41***	***297***	***457***	***585***	***1042***	***6***	***10***	***16***	***6***	***15***	***21***	***0***	***2***	***2***	***0***	***0***	***0***
2	6-15	0	0	0	189	177	366	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	39	1	40	230	285	515	2	5	7	10	13	23	3	12	15	0	1	1
	45>	198	22	220	95	156	251	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0
	जम्मा	***237***	***23***	***260***	***470***	***618***	***1088***	***2***	***6***	***8***	***10***	***14***	***24***	***3***	***13***	***16***	***0***	***1***	***1***
3	6-15	0	0	0	59	50	109	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	19	1	20	50	61	111	6	14	20	5	9	14	1	5	6	0	1	1
	45>	60	10	70	3	36	39	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	0	0
	जम्मा	***79***	***22***	***101***	***114***	***147***	***261***	***6***	***16***	***22***	***5***	***11***	***16***	***1***	***7***	***8***	***0***	***1***	***1***
4	6-15	2	5	7	30	30	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	119	50	169	50	98	148	18	38	56	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	45>	48	30	78	4	14	18	9	7	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	जम्मा	***169***	***85***	***254***	***84***	***142***	***226***	***27***	***45***	***72***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***1***	***1***
5	6-15	0	0	0	75	61	136	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	26	1	27	86	118	104	12	25	37	10	16	26	6	7	13	0	2	2
	45>	88	12	100	4	64	68	0	5	5	0	2	2	0	2	2	0	0	0
	जम्मा	***114***	***13***	***127***	***165***	***233***	***398***	***12***	***30***	***42***	***10***	***18***	***28***	***6***	***9***	***15***	***0***	***2***	***2***
6	6-15	42	21	63	23	29	52	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	29	18	41	67	90	157	60	52	112	12	10	22	0	0	0	0	0	0
	45>	78	61	139	32	47	79	2	14	16	0	0	0	0	0	0	0	2	2
	जम्मा	***149***	***100***	***249***	***122***	***166***	***288***	***62***	***66***	***128***	***12***	***10***	***22***	***0***	***0***	***0***	***0***	***2***	***2***
7	6-15	0	0	0	123	123	246	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

वडा	उमेर समूह (वर्ष)	निरक्षर			साक्षर														
					एस.एल.सी. भन्दा कम			एस.एल.सी. उत्तीर्ण			प्रमाण पत्र तह			स्नातक			स्नातकोत्तर		
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
	16-44	66	13	79	84	128	212	22	23	45	12	12	24	4	7	11	0	0	0
	45>	123	54	177	11	51	62	0	2	2	0	2	2	0	1	1	0	0	0
जम्मा		***189***	***67***	***256***	***218***	***302***	***520***	***22***	***25***	***47***	***0***	***0***	***0***	***4***	***8***	***12***	***0***	***0***	***0***
8	6-15	35	28	63	34	56	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	74	86	160	24	10	34	21	32	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	45>	20	45	65	68	23	91	88	86	174	2	10	12	0	0	0	1	4	5
जम्मा		***129***	***159***	***288***	***126***	***89***	***215***	***109***	***118***	***227***	***2***	***10***	***12***	***0***	***0***	***0***	***1***	***4***	***5***
9	6-15	14	14	28	36	45	81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16-44	34	13	47	46	56	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	45>	12	9	21	11	19	50	12	1	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0
जम्मा		***60***	***36***	***96***	***93***	***120***	***213***	***12***	***1***	***13***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***	***0***
कुल जम्मा		***1,382***	***546***	***1,928***	***1,849***	***2,402***	***4,251***	***258***	***317***	***575***	***45***	***78***	***123***	***14***	***39***	***53***	***1***	***11***	***12***

६.३ उच्च शिक्षा अध्ययनको स्थिति

एस.एल.सी. उत्तीर्ण			प्रमाण पत्र तह			स्नातक			स्नातकोत्तर		
महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
258	*317*	*575*	*45*	*78*	*123*	*14*	*39*	*53*	*1*	*11*	*12*

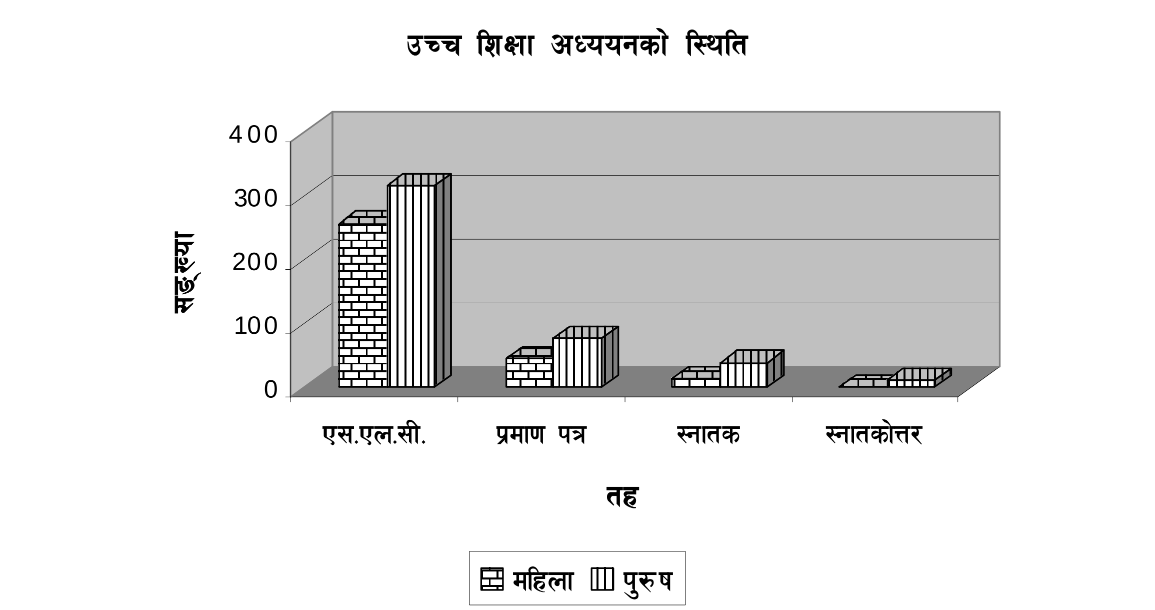

यस गा.वि.स.मा उच्चशिक्षा अध्ययन गर्ने कुल सङ्ख्या ८,२६६ मध्ये एस.एल.सी. उत्तीर्ण ६.९६ प्रतिशत, प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण १.४९ प्रतिशत, स्नातक तह उत्तीर्ण ०.६४ प्रतिशत र स्नातकोत्तर उत्तीर्ण ०.१५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

६.४ शैक्षिक संस्थामा कुल भर्ना सङ्ख्या

क्र.सं	तह	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	प्राथमिक	463	603	1,066
२	निम्न माध्यमिक	129	180	309
३	माध्यमिक	13	13	26
	कुल जम्मा	***605***	***796***	***1,401***

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, भक्तपुर, २०६२

यस गा.वि.स.मा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुमा भर्ना सङ्ख्या तुलनात्मक रुपमा प्राथमिक तहमा उच्च रहेको छ भने निम्न माध्यमिक र माध्यमिक तहमा क्रमशः घट्दै गएको छ । कुल भर्ना सङ्ख्यामा छात्र ४३.१८ प्रतिशत र छात्रा ५६.८२ प्रतिशत रहेको छ । छात्र र छात्राको भर्ना दरमा ठूलो अन्तर नभएको देखिन्छ ।

६.५ प्राथमिक तहको जातिगत भर्ना दर

छात्र				छात्रा				जम्मा
दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	
82	201	322	605	93	263	440	796	1,401

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, भक्तपुर, २०६२

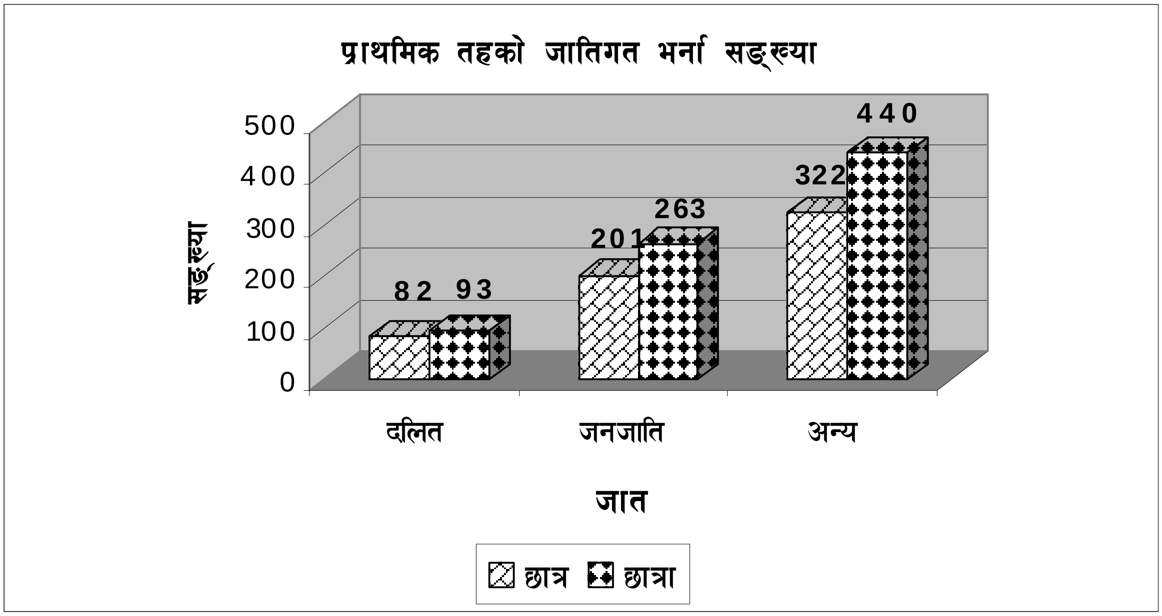

६.६ विद्यालयहरुको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	वस्ती	भवन/कोठा संख्या	सञ्चार सुविधा	खेल मैदान	शौचालय
१.	श्री गणेश मा.वि.	४	गुडी	३/१५	छ	छ	छ
२.	श्री ज्ञानज्योती नि.मा.वि.	२	कालीटार	१/१०	छ	छैन	छ
३.	श्री राधाकृष्ण नि.मा.वि.	६	चापाडाँडा	२/८	छैन	छ	छ
४.	मनकामना प्रा.वि.	९	छायाँवस्ती	२/६	छैन	छ	छ
५.	पञ्चकन्या प्रा.वि.	८	लामीछाने टोल	२/६	छैन	छैन	छ
६	माहाङकाल प्रा.वि.	३	साँखुमुल	२/६	छैन	छ	छ
७	नाटेश्वरी प्रा.वि.	१	पिखेल	१/८	छैन्	छ	छ
८.	श्री दिप सरस्वती	२	पिखेल	१/१४	छ	छ	छ
९.	रत्नशिक्षा सदन इङ्गलिस स्कूल	४	थापागाउँ	१/८	छैन	छैन	छ
१०.	प्याराडाइज इङ्गलिस स्कूल	४	गुडीगाउँ	१/५	छैन	छैन	छ
११.	हन एकेडेमी स्कुल	६	बाँसबारी	१/५	छैन	छैन	छ
१२.	साइनिङ्ग इङ्गलिस स्कूल	२	पकनेपाटी	१/७	छैन	छ	छ

१३.	शारदा सदन इङ्गलिस स्कूल	२	बेंसीटोल	१/८	छैन	छ	छ

स्वास्थ्य स्थिति

परिच्छेद - ७
स्वास्थ्य स्थिति

यस गा.वि.स.को स्वास्थ्य स्थिति हेर्दा समग्रमा सामान्य देखिन्छ । उपचार विधिको प्रयोग गर्ने प्रवृत्ति देखि लिएर त्यहाँका मानिसमा लाग्ने सामान्य रोगको अवस्था तथा दीर्घ रोगको अवस्था एवम् परिवार नियोजनको साधनको प्रयोग गर्ने सङ्ख्या लगायतका अन्य जनस्वास्थ्यको विवरण तलको तालिकाहरुबाट देखाइएको छ ।

७.१ पारिवारिक उपचार विधिको आवृति

उपचारको विधि / वडा	लामा/धामी/झाँक्री	अस्पताल	जम्मा
१	12	411	423
२	5	457	462
३	6	93	99
४	3	186	189
५	20	107	127
६	2	144	146
७	38	129	167
८	5	142	147
९	0	91	91
कुल जम्मा	***91***	***1,760***	***1,851***

गा.वि.स.मा कुल १,३४८ घरधुरीहरु मध्य ९१ घरधुरी उपचारको लागि लामा/धामी/झाँक्री, १,७६० घरधुरी अस्पतालको प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

७.२ सामान्य रोगको अवस्था जनसङ्ख्याको आधारमा

रोग / वडा	रुघाखोकी	निमोनिया	ज्वरो	आँउ/झाडाप खाला	अन्य	जम्मा
१	232	4	204	203	3	646
२	260	15	201	158	0	634
३	79	0	40	12	0	131
४	144	0	58	23	0	225
५	73	0	28	21	1	123
६	74	14	82	42	0	212
७	113	0	19	28	0	220
८	82	0	71	44	0	197
९	51	0	60	6	1	118
कुल जम्मा	***1,108***	***33***	***763***	***537***	***5***	***2,506***

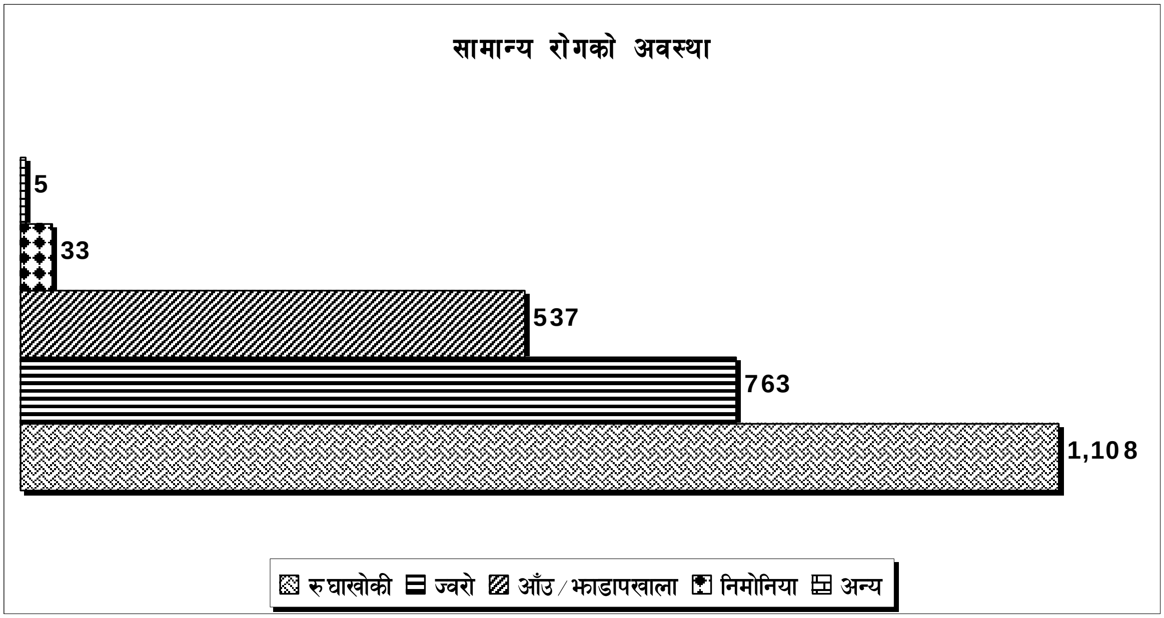

७.३ दीर्घ रोगको अवस्था

रोग / वडा	मधुमेह	क्यान्सर	क्षयरोग	एड्स	अन्य	जम्मा
१	0	1	0	0	3	4
२	0	0	0	0	6	6
३	0	0	0	0	4	4
४	0	0	0	0	5	5
५	0	0	0	0	9	9
६	0	0	0	0	0	0
७	0	0	0	0	5	5
८	0	0	0	0	0	0
९	1	0	0	0	1	2
कुल जम्मा	*1*	*1*	*0*	*0*	*33*	*35*

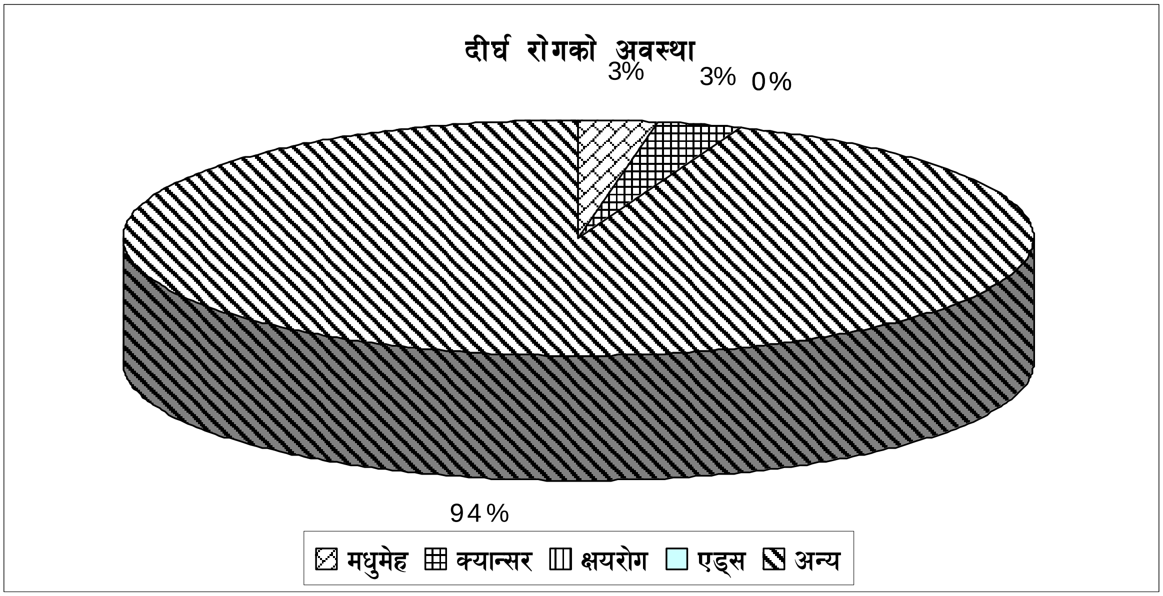

७.४ परिवार नियोजनको साधन प्रयोगको अवस्था

वडा \ प्रयोगको अवस्था	प्रयोग गर्ने	प्रयोग नगर्ने	जम्मा
१	62	194	256
२	63	204	267
३	13	75	88
४	140	27	167
५	12	42	104
६	46	29	75
७	29	108	137
८	53	34	87
९	43	12	55
कुल जम्मा	***461***	***725***	***1,236***

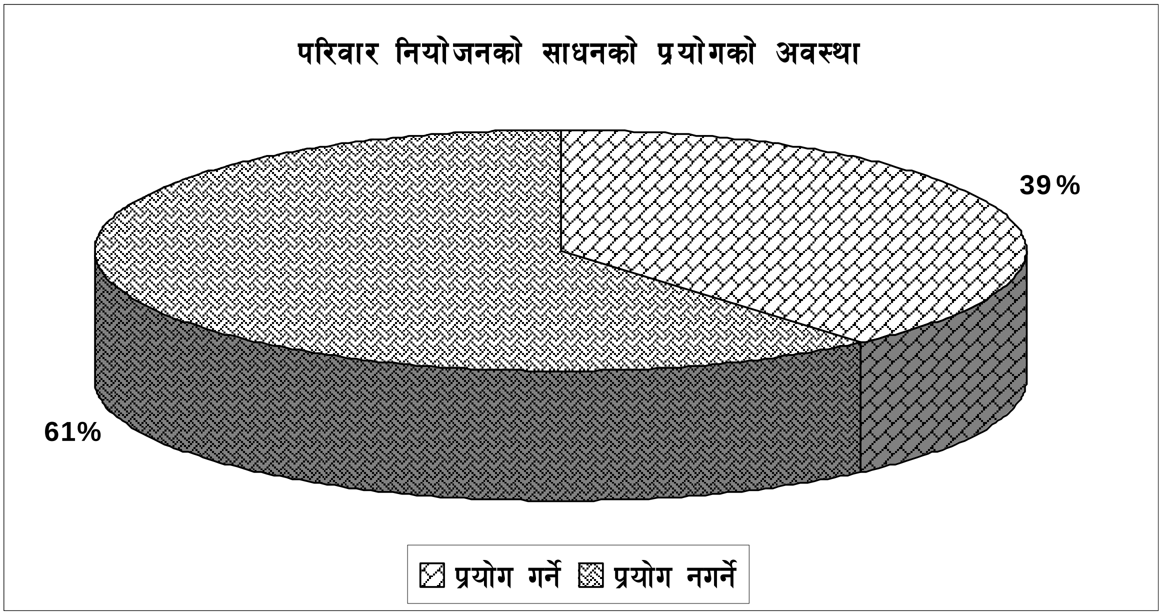

७.५ स्थायी बन्ध्याकरण गर्नेको अवस्था

लिङ्ग / वडा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	83	89	172
२	88	128	216
३	43	13	56
४	127	23	150
५	53	23	76
६	38	8	46
७	49	34	83
८	49	14	63
९	26	19	45
कुल जम्मा	***556***	***351***	***907***

७.६ आधारभूत खोपको अवस्था

खोप / वडा	बि.सि.जी.	डि.पि.टी	पोलियो	दादुरा	अन्य	जम्मा
१	67	67	67	67	0	268
२	256	256	256	256	0	1024
३	81	81	81	81	0	324
४	2	2	2	2	0	8
५	92	92	92	92	0	368
६	68	69	72	76	0	285
७	100	100	100	100	0	400
८	58	62	78	48	0	246
९	0	0	0	0	0	0
कुल जम्मा	***724***	***729***	***748***	***722***	***0***	***2923***

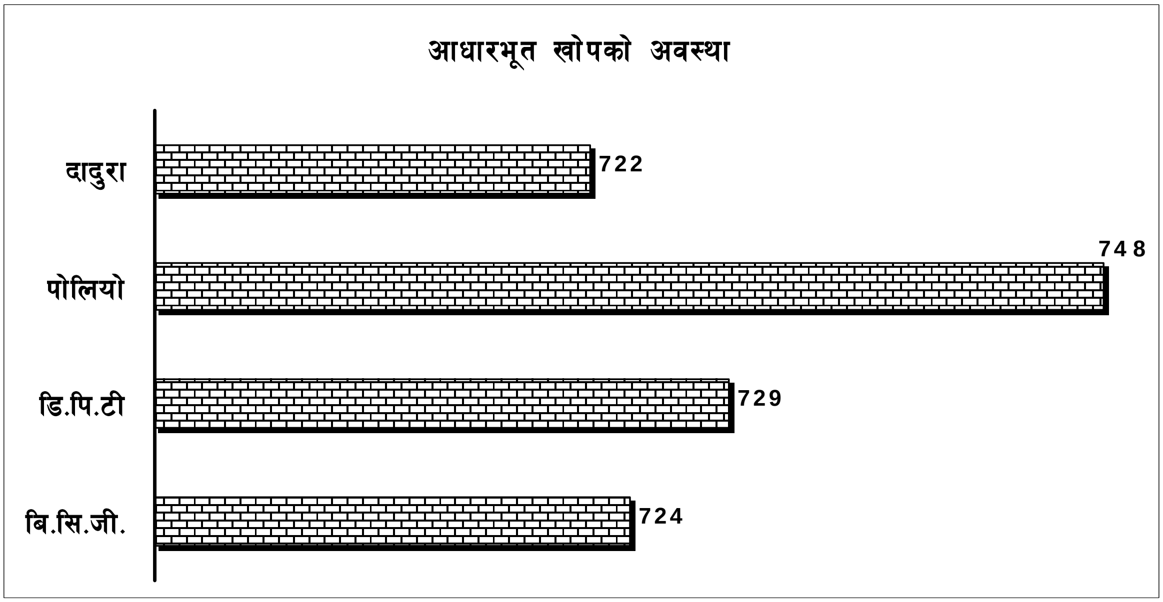

७.७ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

वडा \ शौचालयको अवस्था	स्थायी	अस्थायी	नभएको	जम्मा
१	142	65	49	256
२	186	58	23	267
३	46	31	11	88
४	148	30	8	186
५	63	18	23	104
६	82	28	11	121
७	60	35	42	137
८	88	21	21	130
९	30	19	11	60
कुल जम्मा	***845***	***305***	***199***	***1,349***

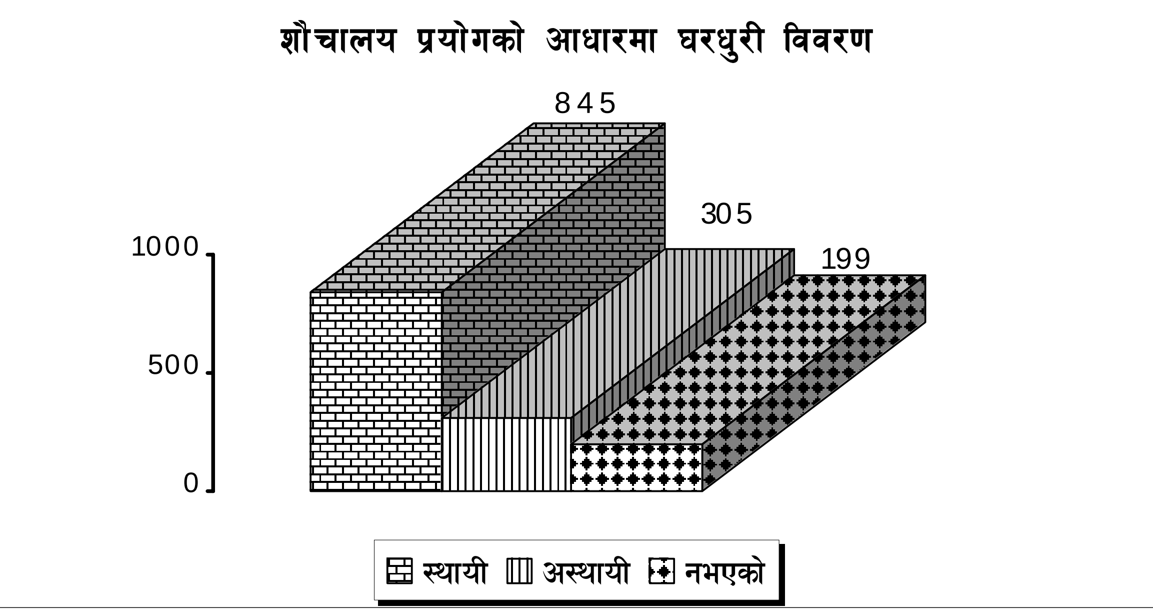

गा.वि.स. को भौतिक अवस्था

परिच्छेद - ८

गा.वि.स. को भौतिक अवस्था

८.१ गाउँ विकास समितिको आर्थिक स्रोत

क्र.सं.	आर्थिक स्रोतका शीर्षकहरु	प्राप्त हुने रकम
१.	मालपोत	3,21,000
२.	सिफारिस	1,83,000
३.	नेपाल सरकार अनुदान	5,00,000
	कुल जम्मा	***10,04,000***

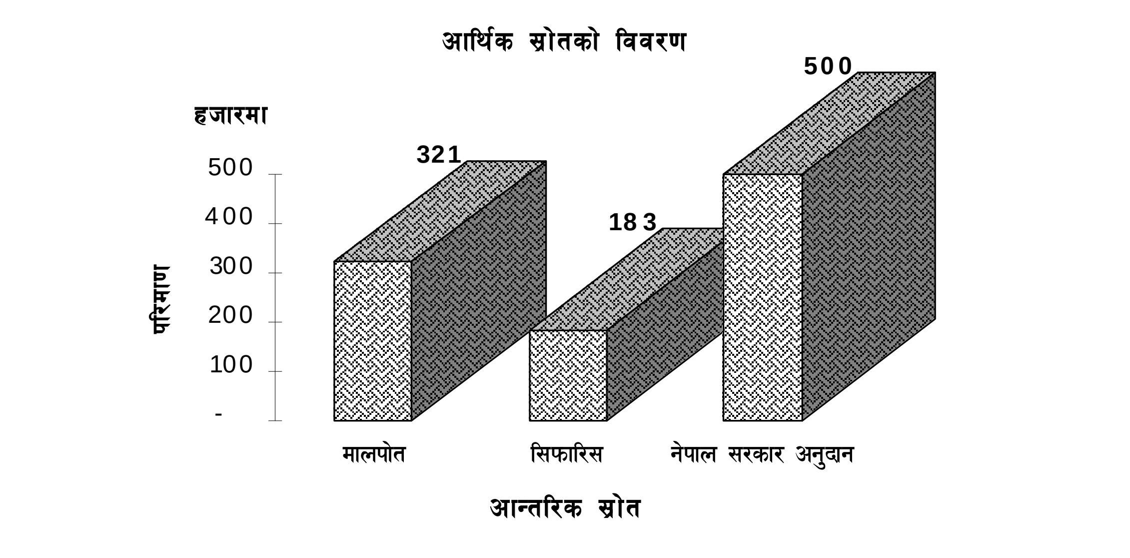

यस गा.वि.स.को प्रमुख आर्थिक स्रोतको रुपमा नेपाल सरकारको अनुदानलाई लिन सकिन्छ । गा.वि.स.को अन्य आयस्रोतको रुपमा मालपोत र सिफारिस दस्तुर पनि देखिन्छ तर त्यसबाट प्राप्त हुने आय खासै उल्लेख्य रुपमा छैन ।

८.२ सेवा केन्द्रहरुको विवरण

क्र.सं.	सेवा केन्द्रहरुका नाम	वडा नं.	बस्ती
१	पशु सेवा केन्द्र	१	पिखेल
२	स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	३	
३	आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	८	

८.३ विगत ३ वर्ष देखिको पञ्जिकरणको विवरण

क्र.सं.	विवरण	गत ३ वर्ष देखिको पञ्जिकरणको सङ्ख्या		
		२०६०	२०६१	२०६२
१.	जन्म दर्ता	209	362	431
२.	मृत्यु दर्ता	45	55	55
३.	सम्बन्ध बिच्छेद	0	0	0
४.	बसाईसराई	5	7	5
५.	विवाह दर्ता	57	169	120

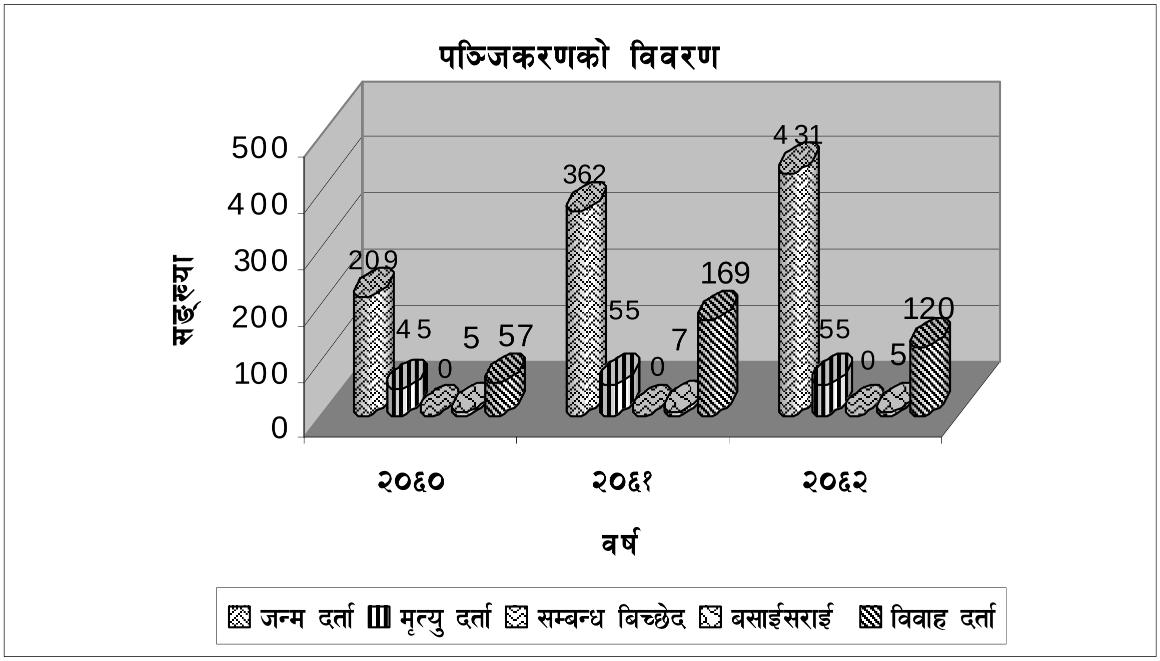

८.४ जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	गत ३ वर्षको जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरुको संख्या				कैफियत
		२०६०	२०६१	२०६२	२०६३	
१.	जेष्ठ नागरिक	-	-	-	113	
१.१	महिला	-	-	-	70	
१.२	पुरुष	-	-	-	43	
२.	एकल महिला	-	-	-	-	

८.५ २०४९ साल देखि हालसम्मका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.सं.	जनप्रतिनिधिहरुको नाम	ठेगाना	पद	कार्य काल
१	प्रबिव वन	छालिङ-५	अध्यक्ष	2049-2059
२	उद्धब खड्का	छालिङ-७	उपाध्यक्ष	2049-2054
३	कोमलबहादुर थापा	छालिङ-१	उपाध्यक्ष	2054-2059

८.६ सचिवहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	ठेगाना	कार्य काल
१.	किरणबहादुर माकजु	झौखेल, भक्तपुर	2036-2044
२.	बद्रीप्रसाद सिख्वाल	भ.न.पा.-१२, भक्तपुर	2044-2056
३.	लक्ष्मणप्रसाद न्यौपाने	दुवाकोट, भक्तपुर	2056-2056
४.	अर्जुन सुवेदी	कालिका, बर्दिया	2056-2059
५.	मिनराज कोइराला	मोरङ	2059-2060
६.	परमानन्द घिमिरे	पौठी, अमराई, गुल्मी	2061-2063

८.७ गैह्र सरकारी संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	गैरसहकारीको नाम	ठेगाना
१.	कृष्णमन्दिर सेवा समिति	छालिङ-८
२.	प्रगति युवा क्लव	छालिङ-८

सम्भावना र अवसरहरू

परिच्छेद - ९

सम्भावना र अवसरहरु

९.१ प्रमुख सम्भावना तथा अवसरहरुको विश्लेषण तालिका

९.१.१ आर्थिक विकास

उपलब्ध अवसरहरु	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. परम्परागत सीप र प्रविधिको उपयोग	- घरेलु उद्योगको विकास गर्न सकिने	- काठको बुट्टा काट्ने, चिउरा र जुजु धौ (दही) बनाउने - वेत बाँस (तामाङ बस्तीमा) - माटोको भाँडा बनाउने - तानले कपडाहरु बुन्ने सम्बन्धी (हाकुपटासी, कालो टोपी, बुट्टे कपडा)
२. प्रारङ्गारिक खेतीको राम्रो सम्भावना	- ब्यवसायिक रुपमा खेती गर्न सकिने	- हिउँदे, बर्षे तरकारी, फलफुल र बेमौसमी तरकारी
३. छरिएर रहेका पानीका स्रोतहरुको उपयोग गर्न सके कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि हुने ।	- खानेपानी, सिंचाइ, घरायसी प्रयोग	- फूल बनाउने - वर्षादको पानी जम्मा गर्ने - वोरिङ गरेर पानी तान्ने - पोखरी निर्माण गर्ने - अलैंची, चिया जस्ता विरुवाको क्षमता वृद्धि गर्ने खेतीपाती बढाउने । - फोहोरमैलाबाट प्रदुषित खोलानालाको संरक्षण गर्ने
४. उर्वर भुमि रहेकोले कृषिको उत्पादकत्व उच्च रहेको	- तरकारी र खाद्यान्न बालीको ब्यवसायिक उत्पादन	- आलु
५. कुरिलो र च्याउको ब्यावसायिक खेतीको सम्भावना	- ब्यवसायीकरण गर्ने सम्भावना	- च्याउको खेती गर्ने तथा बढाउने - कुरिलाको विकासले थप आय आर्जन हुने - स्थानीय सिपको प्रयोग हुने ।
६. परिश्रमी र लगनशील जनता (नेवार किसानहरु तामाङ, गुरुङ र अन्य	- आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पेशागत विकास गर्न सकिने ।	- जनसहभागिता परिचालन - पेशागत विशिष्टीकरण

जनजाति)		
७. परिश्रमी र लगनशील जनता नेवार किसानहरु तमाङ गुरुङ र अन्य जनजाति	- आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पेशागत विकास गर्न सकिने	- जनसहभागिता परिचालन - पेशागत विशिष्टीकरण
८. चिया, सुठो, अम्रिसो, अलैची	- नगदेवालीको रुपमा विकास गर्न सकिने	- आय आर्जन बढ्ने । - भू-क्षय रोकथाम हुने । - खाली जमिनको प्रयोग हुने ।

९.१.२ सामाजिक विकास

उपलब्ध अवसरहरु	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. भौगोलिक सुगमता	- पहुँचको दृष्टिले ज्यादै सुगम	- योजना कार्यान्वय सहज हुने । - कार्यक्रम अनुगमन तथा मुल्या[illegible]न र सुपरिवेक्षण गर्न सजिलो हुने
२. राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुको सहभागितामा वृद्धि	- सेवा सुविधामा पहुँच - सामाजिक जागरण	- सामाजिक परिचालनमा वृद्धि - स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार - सहकारीतामा वृद्धि
३. निःशुल्क तथा अनिवार्य प्राथमिक शिक्षाको सम्भावना	- सबैका लागि शिक्षा भन्ने प्रतिवद्धता पुरा हुने	- साक्षरता दरमा बृद्धि - सबैमा प्राथमिक शिक्षाको अवसर प्राप्त हुनु ।

९.१.३ भौतिक पूर्वाधार विकास

उपलब्ध अवसरहरु	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. भौगोलिक विकटता नभएको	- विकास निर्माणको हरेक क्षेत्रमा काम गर्न सजिलो ।	- सडक, टेलिफोन, विद्युत, खानेपानी जस्ता पूर्वाधारको विकास
३. गा.वि.स.मा सडक, विद्युत, खानेपानी र टेलिफोन सेवा पुगेको	- विकासका सम्पूर्ण पूर्वाधारहरुको उपयोग गर्न सकिने ।	- गा.वि.स.मा मोटरबाट पुग्न सकिने - विद्युत टेलिफोन जस्ता सुविधाहरु भएको ।

९.१.४ वन, वातावरण तथा वस्ती विकास

उपलब्ध अवसरहरु	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. झाडीदार वनलाई उत्पादनमुलक वन बनाउने सम्भावना	- उपभोक्ता व्यवस्थापन क्षमतामा बृद्धि हुने	- उपभोक्ताहरु दाउरा काठको आपूर्तिमा आत्मनिर्भर हुने
२. सामुदायिक वनमा जडीबुटी खेती गर्ने प्रशस्त सम्भावना	- चिराइतो, टिमुर, धसिङगरे, लप्सी, तितेपाती, पिपला	- आय आर्जनको श्रोत

९.१.५. सस्थागत विकास र स्रोत परिचालन

उपलब्ध अवसरहरु	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. स्रोत, सेवा र सुविधाको पहुँच भएको	- सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता	- जनताले राम्रो सेवा समयमा नै पाउने र प्रतिक्रिया लिई सेवाको प्रभावकारीता बढाउने ।
२. क्षेत्रफल र भौगोलिक बनावटको कारणले नमुना गा.वि.स. रुपमा विकास गर्न सकिने ।	- नमुना गा.वि.स. बन्ने	- सामाजिक र आर्थिक पुर्वाधारको विकास

स्रोत : आवधिक जिल्ला विकास योजना : भक्तपुर, २०५८
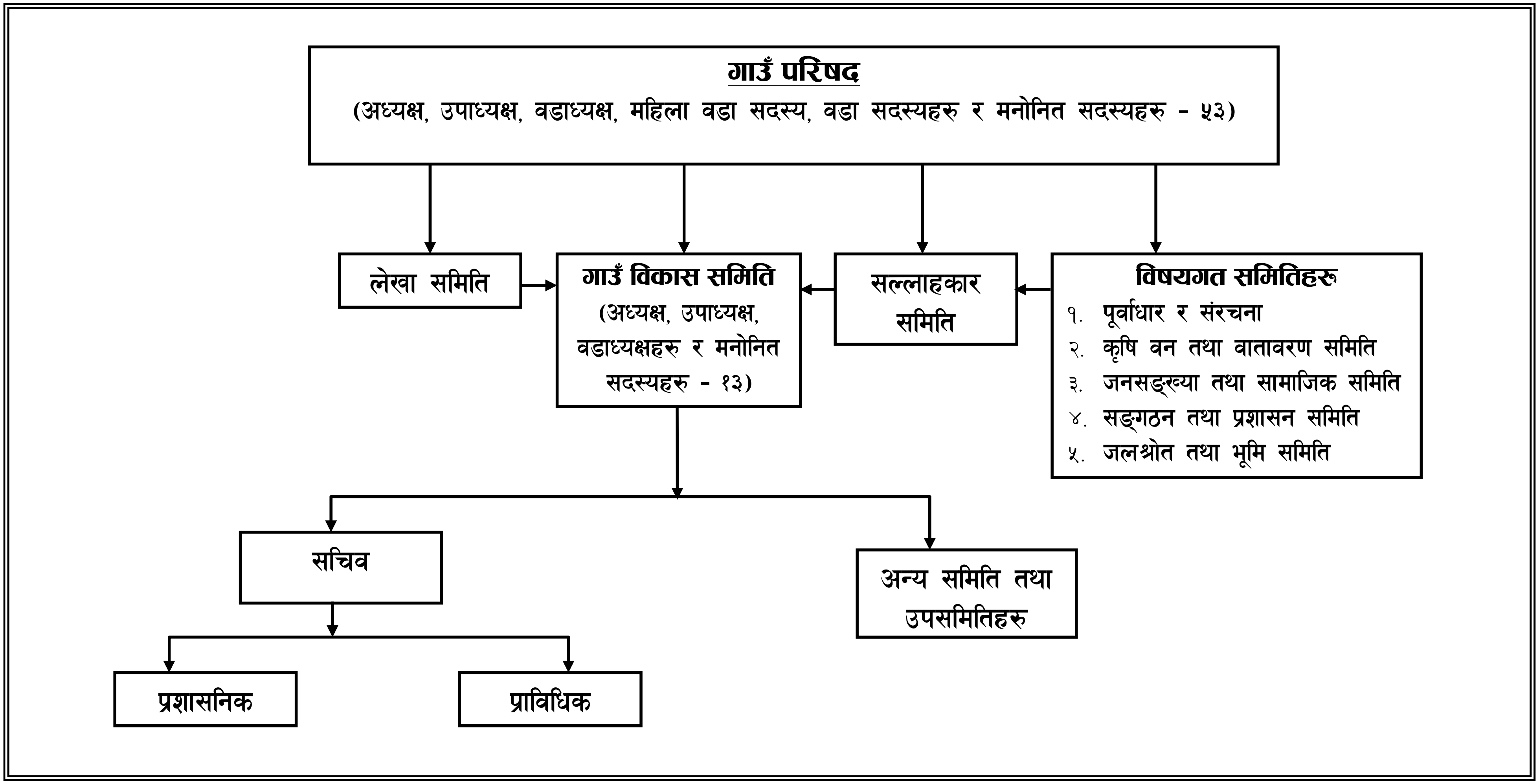
गा.वि.स. को सङ्गठनात्मक संरचना